

ИЛИНДЕНЪ

Органъ на бившите македоно-одрински революционери

Урежда редакционенъ комитетъ = Излиза седмично

Редакция и администрация на улица „Прѣславъ“ № 4 – София. Телефонъ 1932

АБОНАМЕНТЪ: За България годишно 120 лева, полугод. 65 лева, За странство 200 лева, За Америка 2 долара

„Нищо не сж страданията на турскитѣ и грѣцкитѣ бѣжанци въ сравнение съ тия на българскитѣ. Турция излѣзе побѣдителка и може да подпомогне сънародникитѣ си; Гърция, ако не финансово, добрѣ е съ територия: тамъ могатъ да бждатъ настанени още толкова бѣжанци. А българскитѣ бѣжанци? Тѣ идатъ въ една страна, отвсѣкждѣ окастрена териториално и изнемогваща финансово. Чуждиятъ свѣтъ трѣбва най-сетнѣ да погледне въ очи истината, безъ да се бои като скжперникъ, комуто споменватъ за нищета, — и да даде на България всички условия бързо и благополучно да ликвидира съ бѣжанския въпросъ“.

Думи на г. Уилямъ Честъръ.

Писмо отъ Виена

По случай станалото въ Бургтеатъръ и послѣдвалитѣ го коментарии на виенската преса, секретариятътъ на съюза на македонскитѣ студентски дружества въ чужбина дава слѣдното изложение:

Македонската драма въ непрѣкъснатия ходъ на своето развитие даде една сцена случайно и въ Виена. Това даде поводъ на пресата наново да се занимае съ македонския въпросъ. Нѣкои вѣстници, за жалость, взеха толкова фалшиво становище, че ние, македонскитѣ студенти, се виждаме принудени да дадемъ нѣкои пояснения.

Тяжко впечатление прави фактътъ, че станалото, по понятни за насъ подбуждения, биде тенденциозно освѣтлено отъ нѣкои страни и използвано за политически цѣли. Намѣриха се журналисти, които се опитаха да изкаратъ непрѣкъснатата революционна борба на поставеното вънъ отъ законитѣ, бореще се на животъ или смъртъ македонско население, като продуктъ на неговата слаба култура. Очевидно, уважаемитѣ господа сж станали волни или неволни проводници на една сръбска версия, която цѣли да оправдае бѣлградската тирания въ Македония. Ние нѣма да говоримъ за културната роля на Македония въ миналото, защото мислимъ, че всѣки интересувачъ се може да намѣри достатъчно данни за това. Ние сжщо нѣма да споримъ за интелигентността на македонецъ въ сравнение съ тая на неговитѣ кле-

ветници. Ще споменемъ само единичкия фактъ, че сръбскитѣ професоръ Яковлевичъ въ своята статья „Българското училищно дѣло въ Македония, печатана въ „Сръбска застава“ отъ 16 октомври 1912 г., признава, какво българското училищно дѣло въ Македония стои на една почти недостижима височина. Каквото и да е културното ниво на македонския народъ, то е въ всѣки случай по-високо отъ културното ниво на неговитѣ палачи.

Ткъмо въ вродената интелигентность, високото съзнание и културность на македонецъ трѣбва да се дири главната причина на неговитѣ борби за културна и политическа самостоятельность. Отъ момента, когато македонскитѣ народъ се видѣ излъганъ въ надеждитѣ си да получи предвидената по чл. 23 отъ Берлинския договоръ автономия и видѣ, че неговата сждба се разрѣши противъ волята му, започнатата отъ по-рано борба за прѣмахването на наложения режимъ и пълно народно освобождение се засилва. Тия стрѣмежи скоро се вплотиха и намѣриха изразъ въ една мощна организация, която обедини всички борчески сили за постигане на идеала — автономия на родния край. Така се създаде презъ 1893 г. В. М. Р. О. Отъ тогава датира великата по своя идеализъмъ и самоотверженостъ борба за свобода или смъртъ. Тая борба мина презъ много фази, презъ труповѣтъ на легионъ отъ най-добритѣ синове на Македония и по-неже цѣлѣта, поради редъ обективни

причини, оставаше все непостижима, тя достигна и до наши дни.

Започнатата за „освобождението“ на Македония Балканска война презъ 1912 г. свърши съ подѣлбата на нашата родина между балканскитѣ държави по силата на Букурещкия договоръ (1913) и има за резултатъ смѣната на турското съ християнско робство. Тая промѣна биде характеризирана на врѣмето отъ d'Estouppelles de Constant, прѣдседател на интернационалната Карнеджиева анкетна комисия, която посѣти Балканитѣ, въ прѣдговоръ на доклада на сжщата комисия съ думитѣ: „Македония престава да бжде гробница, за да стане адъ“.

Нѣколко години по-късно, когато на много страни се призна правото за самоопредѣление, въпрѣки най-силното настояване, на Македония биде отказано. Презъ 1919 г. въ Ньои биде повторно осветено престѣплението извършено въ Букурещъ, нѣщо което дава да се мисли, че Европа има интересъ да подържа сегашното положение на Балканитѣ.

Установениятъ презъ 1913 г. въ Македония унищожителенъ режимъ на бѣлградското и атинско правителства биде брутално продълженъ и следъ 1918 год., въпрѣки всички ирава за малцинствата, прѣдвидени отъ „мирнитѣ договори“. Изключителни наредби за обществена безопасность въ новоосвободенитѣ земи, непознати въ историята по своята чудовищность, целѣха да държатъ въ покорство македонецъ, на когото „освободителитѣ“ възнамѣряваха да отнематъ и ония права, които той е ималъ и презъ най-чернитѣ дни на султанското владичество. Този безпримѣренъ гнетъ и безумното

разкъсване чрезъ мирнитѣ договори на Македония, която прѣдставлява една географо-стопанска единица, докара економическото съсипване на страната и застави нейното население да трепери за насжщия хлѣбъ. Едно следъ друго македонскитѣ народъ изгуби въ кратко врѣме всички права и свободи, на които се радва всѣки народъ въ собствената си земя. Нѣколко стотици хиляди интелигентни македонци бидоха прогонени отъ роднитѣ имъ домове. Разкъсаха се хиляди фамилии. Всѣка връзка между емигранти и тѣхнитѣ родители и дѣца е забранена. Училищата и др. културни институти на македонскитѣ българи, аромжни, турци и албанци бидоха затворени и заграбени отъ новитѣ завоеватели. Даже подържанитѣ отъ католишки и американски миссионери училища, въ които прѣдаването ставаше на български езикъ, бидоха затворени. Протестантскитѣ пастори трѣбваше да преустановятъ своитѣ проповѣди на български. Употрѣбата на майчинъ езикъ биде забранена; напоследъкъ сж създадени даже специални дружества за изкореняването на български езикъ въ нашата родина подъ сръбска власть. За свобода на пресата и рѣчѣта и дума не може да става. Природно интелигентниятъ македонецъ бива принуденъ да нагласява своитѣ думи и дѣла по волята на сръбскитѣ и грѣцки жандарини. Така се унищожи една цвѣтуща култура въ нашата страна.

Чрезъ една докарана до свършенство терорна система, чрезъ терзания морални и физически завоевателитѣ се мжчатъ да обезличатъ и обездушатъ нашия народъ. Само масовото клане из-

вършено върху 17 души при с. Търлисъ (подъ Гърция), стана достояние на европейския свѣтъ, благодарение на анкетата на г-да де Руверъ и Корфъ, пратеници на Обществото на Народитѣ. Клането при с. Гарванъ (подъ Сърбия), извършено безъ поводъ и безъ сждъ върху 26 селяни по заповѣдъ на сръбския жупанъ отъ Шипъ Добрица Матковичъ, не се и помена въ европейскитѣ печатъ. А кръвожадниятъ Матковичъ, който щѣше да разстрѣля по сжщото врѣме (3.III 1923) други 19 невинни българи отъ с. Брѣстъ, ако не бѣше сръщналъ съпротивата на единъ благороденъ хърватски полковникъ, все още продължава да заема висшия си държавенъ постъ въ Македония.

Тия масови избивания сж само сжжстенъ изразъ на онова, което става всѣки денъ и което не стига до ушитѣ на свѣта. Ние пропускаме да говоримъ за постояннитѣ малтретирания и избиване на мжжс: това е станало вече обикновено нѣщо. Ние ще споменемъ само нѣколко случая на жестокости, извършени върху жени и дѣца и то само такива случаи, при които жертвитѣ не сж вече живи, за да могатъ да изпитатъ още веднажъ изтезанията на тѣхнитѣ джелати поради изнесеното. Отъ начина, по който се третиратъ жени и дѣца, всѣки нека си прѣдстави положението въ Македония.

Системата на изтезание, практикувана отъ македонскитѣ сатрапи, се отличава съ голѣмото си разнообразие. Тя познава арести, побоища до смъртъ, изнасилване, рѣзане на части отъ тѣлото, горене на тѣлесни части съ петролъ, разстрѣлване, обѣсване съ главата на долъ, потопване въ кипяща вода и пр

Така напр. студентката Люба Караюлева биде арестувана като българка от сръбските власти в родния ѝ град Охрид, и, изтезавана в затвора, почина от туберкулоза.

Въ Шипър сърбитѣ сж били жестоко Мария Трайкова, за да изкаже, къде е син ѝ. Починала от побоя.

Елена Маркова, 30 години, от Църнѣ Каменѣ, почина вслѣдствие на изнасилване от сръбски войници. (Дотационѣ Карнеджи... Анкета на Балканитѣ. Парижъ 1914 год.)

Въ с. Емирица, кратовско, сърби сж обсили на едно дърво съ главата на долѣ Ангелина Митанова. Нещастницата е умрѣла при ужасни мъки. (май 1924 г.)

Въ с. Любница сръбски войници искатъ пари отъ жената на Тодорѣ Камчевѣ и понеже тя нѣма, промушватъ нейното 4 годишно дѣте на рждетѣ ѝ (Дотационѣ Карнеджи... Анкета на Балканитѣ. Пиринъ 1914 г.)

Между жертвитѣ, избити отъ Матковичъ на 3. III 1923 г. при Гарванѣ, сж загинали и 12 годишниятъ Моне Василевъ и 13 годишниятъ Атанасъ Колевъ.

На 8. III. 1925 г. въ Евренѣ Къой, бива разстрѣляна 12 годишната Радка Палазова като „българско куче“, Убиецѣтъ Яне Кебариди свободенъ.

Дѣтето на Лазарѣ Стояновѣ Спасевѣ на 1 1/3 г. възраст, бива хвърлено отъ сръбски войници въ пламачитѣ на Безиково, кочанско. (Дотационѣ Карнеджи)... Анкета на Балканитѣ. Парижъ 1914 г.)

Грамадно число католишки бѣжанци отъ Македония, достигнати отъ грѣцката армия, биватъ изсѣчени безмилостно при „Бейликъ Арманѣ“, като не били поща-

дени даже бозайничетата. (Въ протеста на Монсенборѣ Епифанѣ Силянѣвъ, епископъ на българскитѣ католици въ Македония, до папата, кентенберийския епископъ, монсенборѣ Стоянѣвъ, депутатъ въ австрийския парламентъ и до нѣкои Външни Министерства въ Европа. 1 юлий 1913 год.)

Върху моста на Винаца сръбски войници заклали Ната Ковачева и нейнитѣ дѣца: 13 годишната Васа, 7 годишниятъ Тодорѣ и 1 1/3 годишниятъ Лазарѣ. (Дотационѣ Карнеджи... Анкета на Балканитѣ. Парижъ 1914 г.)

Въ с. Сушица, скопско, сж били потопвани отъ сръби, малки дѣца въ врѣла вода прѣдъ очитѣ на майкитѣ имъ, за да принудятъ послѣднитѣ да кажатъ, кждѣ има четници. (Мартъ 1922 г.)

Това сж само нѣколко примѣра. Разбира се, ние нѣмаме намѣрение да изнасяме тука огромния материалъ отъ факти върху сръбски и грѣцки жестокости спрѣмо македонски жени и дѣца, установенъ отъ интернационалната Карнеджиева Анкетна Комисия. Още по-малко смѣтаме да говоримъ за случаитѣ, станали слѣдъ тая анкета, и които сами по себе прѣдставляватъ материалъ за нѣколко анкети. Въ тѣснитѣ рамки на настоящето изложение не е възможно да се опише, какъ въ 20 вѣкѣ прѣдъ очитѣ на свѣта се разпѣва единъ цѣлъ народъ.

Именно това положение е накарало да писне всичко македонско вътрѣ и вънъ отъ страната. Грозната участъ на поробената родина изглади различията и хвърли цѣлия народъ безъ огледъ на народностъ, хора съ най-различни убѣждения, жени и мъже, селяни и интелли-

генти въ вихѣра на освободителната борба.

Срѣдствата се опрѣдѣлятъ отъ външнитѣ условия. Тамъ, кждѣто е възможно, а възможно е навсѣкждѣ освѣтѣ въ Гърция и Сърбия, македонското освободително движение има легаленъ характеръ. Легално дѣйствуватъ македонски емигрантски организации въ Съединенитѣ Щати и Канада, македонскитѣ братства, македонск. младежки културно-просвѣтни организации и Илинденскитѣ дружества въ България, македонска емиграция въ Ромжния и Турция, Македонскиятъ Наученъ Комитетъ въ София и македонскитѣ академически дружества въ чужбина.

Ако македонскиятъ народъ вътрѣ е поелъ пжтя на бунта и революцията, то е поради пълното отсъствие на всѣкакви условия за легална борба въ Македония подъ сръбска и грѣцка власть.

Идеалтъ на всички македонски групи, културни сдружения, емигрантски организации въ странство, както и на Вътрѣшната Македонска Революционна Организация (В. М. Р. О.), като прѣдставителка на борещото се за свободата си македонско население подъ робство, е единъ — свободна, независима Македония. Други, по-далечни комбинации за югославянска или балканска федерация сж отъ второстепенно значение. Върху това ще има да си каже думата освободеното население на Македония.

Твърдението, че македонскитѣ организации или В. М. Р. О. цѣлятъ присъединението на Македония къмъ друга балканска държава, почива или на невѣжество или на прѣднамѣрена заблуда.

За монархизмъ или республиканство въ македонскитѣ организации или В. М. Р. О. могатъ да приказватъ само хора, които искатъ да се подиграятъ съ нещастieto на едно поробено и лишено отъ всички права население.

Духътъ на великитѣ сѣнки — Дѣлчевѣ, Груевѣ, Тошевѣ, Александровѣ и плеадата знайни и незнайни герои, които посѣха съ коститѣ си родната земя, окриля поколѣннията за нови борби и нови жертви до постигане на скѣпния блѣтъ — свободата. Това бѣ и е свещенниятъ идеалъ на всички ония, които пожертвували домъ, родъ и всичко скѣпо отъ десетилѣтния, поднасятъ своя младъ животъ на жертвенатаклада за освободението на родния край.

Новото поколѣние помни кръвта на падналитѣ за родното дѣло, и споменѣтъ за тѣхъ прѣвръща любовта къмъ Македония въ култъ за нейното освобождение.

Всѣки македонецъ дава своята данъ, за да се сломи безчовѣчниятъ режимъ и варварство, което днесъ души неговата родна земя. Окървавениятъ образъ на майката-робиня не дава миръ на никой македонецъ и го зове къмъ жертви до край.

Макаръ и съ различни срѣдства, както поробенитѣ македонци, така и ония, които не могатъ да се върнатъ въ бащинъ домъ, ще се борятъ за възтържествуване на свободата надъ тиранията, на цивилизацията срѣщу кървавото дѣло на шепа деспоти, за прѣмахването на една неправда, насочена противъ всѣка човѣщина. Борбата, свещенната борба

за освобождението на Македония ще продължи до изгрѣва на свободата.

Ние апелираме къмъ общественното мнѣние въ странство да не прибѣрзва съ своитѣ присѣди по отдѣлнитѣ прояви въ освободителното движение на единъ малкъ, но великъ въ своето страдание, великъ въ своя подвижъ народъ. Защото много е лесно да се изпадне въ некрасивото положение на помощници на палачитѣ противъ тѣхнитѣ жертви.

Ония, които хвърлятъ укори върху Македония, сж длѣжни първо да прочутъ причинитѣ и развитието на македонската драма. Може би, тѣ ще откриятъ, че изпадатъ въ нелогичностъ, когато, прѣди да осѣдятъ причината — създаденото отъ редъ договори варварско и противоестественно положение въ нашата родина, което принуди македонския народъ да прибѣгне до въоръжена съпротива, за да защити своитѣ най-елементарни човѣшки права, своето духовно азъ отъ нечиститѣ полъзновения на кързави империалисти, критикуватъ произлизащата отъ нея послѣдица — отдѣлнитѣ прояви на тая съпротива.

А приятелитѣ на свѣтовния миръ трѣбва да сторятъ прѣди всичко нѣщо за умиротворението на Македония: пълно прѣмахване на кървавата тирания въ страната и възстановяване човѣшкитѣ права на македонския народъ, даване Македония на македонцитѣ.

Колкото по-рано стане това, толкова по-добрѣ за всички.

26. VI. 1925 г.

Македон. Студент. Д-ва въ чужбина
Виена, Парижъ, Берлинъ, София,
Грацъ и Лайпцигъ.